

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: *Určování rodičovství*

Autorka: Nela Zlatovská

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Téma posuzované diplomové práce je poměrně tradiční, přesto však nepochybně stále velmi podnětné. Jakkoliv se může na první pohled zdát, že problematika určování rodičovství a jeho popírání je poměrně rigidní a ustálená, je při bližším pohledu zřejmé, že je tomu právě naopak. Jak v důsledku postupných změn ve společenském vnímání rodiny a rodičovství jako takového, tak především v důsledku výrazných posunů v lékařských postupech souvisejících s reprodukcí člověka doznává úprava postupně řady podstatných změn, které dřívější dlouhodobě ustálené konstrukce relativizují a postupně mnohdy mění, resp. často minimálně doplňují. Příkladem mohou být hned dvě aktuální změny v úpravě určování rodičovství, které přinesla novelizace občanského zákoníku č. 414/2023 Sb. Lze tedy konstatovat, že jde o téma, které je nepochybně velmi dobře způsobilé k bližšímu zpracování ve formě diplomové práce.

Samotný text práce diplomantka rozvrhla do osmi částí, počítaje v to i *Úvod* a *Závěr* práce. Výklad je náležitě gradován od obecnějších témat (část druhá, třetí a čtvrtá) až k samotnému jádru problematiky (část čtvrtá, pátá, šestá a sedmá). Dílčí výtku je však možné učinit k značnému rozpětí výkladu, resp. pozornosti, která je věnována vymezení základních pojmů. Autorka k jejich přiblížení čtenáři přistupuje poměrně zešíroka. Často přitom vymezuje pojmy, které se samotným tématem souvisejí víceméně okrajově (kupř. vymezení rodičovské odpovědnosti, včetně jejich jednotlivých součástí, či vyživovací povinnosti). Jakkoliv je zřejmé, že bez obecného vstupního uvedení do problematiky diplomovou práci daného zaměření psát nelze, je pozornost věnovaná uvedeným vstupním tématům přeci jen příliš široká. Uvedený přístup nutí zároveň autorku k pouze popisnému stylu výkladu, když je zřejmé, že v rámci diplomové práce zaměřené na určování rodičovství, nelze rodičovství jako celek náležitě detailně uchopit. Současně tento výklad ubírá prostor pro pojednání zaměřená na samotné jádro práce, což je jistě škoda.

Z pohledu obsahového pojednává práce o všem podstatném, co s daným tématem souvisí. Diplomantka se ve svém výkladu nechává vést osvědčenými literárními zdroji, což směřuje k redukci věcně chybných tvrzení na minimální míru. Dílčí nepřesnosti však v práci nalézt lze. Zpřesnění by zasloužilo kupříkladu tvrzení, dle kterého je rodičům umístujícím dítě do babyboxu „poskytnuta určitá doba, po kterou se mohou o dítě přihlásit, v případě neprojevení zájmu po dobu delší než tři měsíce dochází u rodičů ke zbavení jejich rodičovské odpovědnosti a pozbývají taktéž právo dát souhlas k osvojení dítěte“ (s. 18 a 19). Tři měsíční lhůta je v zákonné úpravě upravena toliko v souvislosti se souhlasem s osvojením, když k osvojení není třeba souhlasu rodiče, který zjevně nemá o dítě zájem. Rodič přitom nemá o dítě zájem, neprojevuje-li soustavně o dítě opravdový zájem, a tím trvale zaviněně porušuje své povinnosti rodiče. Dle § 820 odst. 1 ObčZ pak platí vyvratitelná domněnka, že nezáměr rodiče o dítě je zjevný, trvá-li alespoň tři měsíce od posledního projeveného opravdového zájmu. O tom, je-li, nebo není-li třeba k osvojení souhlasu rodiče k osvojení dítěte, pak rozhoduje soud ve zvláštním řízení. Není tedy patrně namístě bez dalšího konstatovat, že uplynutím dané lhůty pozbývají

rodiče právo dát souhlas (bez dalšího) a již vůbec není namístě konstatování, že dochází u rodičů ke zbavení jejich rodičovské odpovědnosti (byť neprojevení zájmu o dítě může být výraznou okolností, která k takovému zbavení může vést). Některá tvrzení by patrně zasloužila bližší vysvětlení. Příkladem může být myšlenka autorky, že péče o dítě není povinností rodičů ale pouze jejich právem. Tento svůj závěr odůvodňuje tím, že rodiče mohou tuto povinnost přenést na jinou osobu. Jakkoliv je tato myšlenka v základu jistě správná, je zřejmé že rodičovská odpovědnost, a tím i osobní péče o dítě, náleží primárně vždy rodičům a primárně vždy rodiče jsou povinni tuto povinnost vykonat. To, že v určitých případech může o dítě pečovat i jiná osoba, jistě neznamená, že by rodiče měli pouze právo a nikoliv povinnost o dítě pečovat. Zpřesnění by zasloužilo například i tvrzení uvedené na s. 39, kde autorka uvádí: „*Určitá nejasnost v případě určování rodičovství podle druhé domněnky otcovství může nastat v případě, kdy dojde ke změně pohlaví jedné z osob, která má souhlasné prohlášení učinit. Může tedy nastat situace, že souhlasné prohlášení učiní i dvě osoby stejného pohlaví, například pokud žena, která dítě porodila, podstoupí proces změny pohlaví. V takovém případě budeme mít dva muže, kteří souhlasným prohlášením mohou určit poměry k dítěti, jehož se určení statusového stavu týká.*“. Jakkoliv autorka daný problém nepochybně správně identifikuje a uvádí, že jsou s ním spojeny určité pochybnosti, bližší řešení čtenáři bohužel nesděljuje (bylo by kupř. namístě uvést, z čeho vyplývá, že dva muži mohou souhlasným prohlášením určit poměry k dítěti). V některých případech nejsou uváděné informace zcela úplné, resp. aktuální. Příkladem může být pojednání a možnosti popřít otcovství ze strany biologického otce. Autorka správně poznamenává, že stávající právní úprava s touto možností nepočítá a podrobuje tento právní stav oprávněné kritice. Zároveň zmiňuje i judikatorní přístupy k tomuto řešení. Zaměřuje se však pouze na judikaturu ESLP (bez bližší citace) a opomíjí tak aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu, který připustil, že *biologický otec dítěte narozeného za trvání manželství matky s jiným mužem, může výjimečně popřít otcovství manžela matky, sleduje-li popření otcovství soulad biologického, sociálního a právního otcovství* (Rc 24/22). Jakkoliv je toto rozhodnutí Nejvyššího soudu na hraně, respektive snad dokonce za hranou zákonné úpravy, jde o významný posun, který by v práci daného zaměření neměl být opomenut. Občas se autorka opakuje (např. pojednání o podmínkách umělého oplodnění je podáno jak na s. 22 an., tak ve zkrácené podobě i na straně 34 an.). Jde však o jev spíše ojedinělý.

Formální úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Diplomantce se daří potlačit výskyt překlepů, pravopisných pochybení a jiných formálních nedostatků na minimální úroveň (byť některé nedostatky je v práci možné nalézt – např. s. 22 – „*Tento pojem nalezneme v několika právních přepisech, a to jak na úrovni vnitrostátní, tak na úrovni mezinárodní.*“).

Autorka v práci čerpá z osvědčených literárních zdrojů, byť jejich celkový rozsah není nijak nadměrný. Citováno je v intencích platné citační normy.

Lze uzavřít, že posuzovaná diplomová práce splňuje všechna základní kritéria kladená na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Autorce se podařilo odevzdat ucelený text, v němž jasně prokazuje dobrou orientaci ve zvolené problematice. Dílčí výhrady lze mít zejména k již zmíněnému širokému rozpětí výkladu, které nutí autorku k popisnému stylu výkladu a ubírá jí prostor pro detailnější rozbor samotného jádra zkoumané problematiky. V souhrnu je však možné práci k obhajobě **doporučit**. Práci hodnotím jako **velmi dobrou až výbornou** v závislosti na výkonu diplomantky při obhajobě práce.

Otázky k obhajobě:

Vedle v textu posudku již naznačených otázek by bylo příhodné, aby se autorka v rámci rozpravy vedené při obhajobě diplomové práce zaměřila kupříkladu na zhodnocení stávající

podoby právní úpravy určování rodičovství a naznačila možné změny, které by mohly vést k odstranění jejích nedostatků.

V Plzni dne 11. května 2024

doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.